

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Naturerhvervsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København K
NaturErhvervstyrelsen
Udelukkende fremsendt elektronisk via: mail@naturerhverv.dk

14. februar 2014

Høringssvar om forslag til landdistriktsprogram - journal nummer: 13-810-000064.

Friluftsrådet takker for muligheden for at afgive høringssvar til den strategiske miljøvurdering af forslag til ELFUL landdistriktsprogram 2014 til 2020 og forslag til landdistriktsprogram, med publiceringsdato 23. december 2013 på høringsportalen. NaturErhvervstyrelsen anmoder om bemærkninger senest den 14. februar 2014. Friluftsrådet har primært bemærkninger til forslaget til landdistriktsprogram, og vil således kun begrænset kommentere på den strategiske miljøvurdering af forslag til ELFUL landdistriktsprogram.

Med vedtagelsen af Den Europæiske Unions landdistriktsprogram og den danske regerings implementering sættes rammerne for de næste mange års regulering og tilskudssystemer til landbrug, skovbrug og landdistrikterne. Friluftsrådet ser gerne, at ordningerne under landdistriktsprogrammet i vides muligt omfang understøtter muligheden for udøvelse af friluftsliv til gavn for et bredt udsnit af befolkningen. Ordningerne bør generelt sikre bedst muligt grundlag for natur og miljøtiltag, herunder naturpleje og naturelementer i produktionslandskabet. Således opfordrer Friluftsrådet til, at samtænke opnåelse af flere formål i samme ordning og samme projekt (miljø, natur, friluftsliv, turisme, beskæftigelse, vækst). Friluftsrådet skal i denne forbindelse peger på, at der i den tidligere programperiode har været en række projekter primært i relation til LAG-indsatsen, som har spillet sammen med uddeling af støttemidler fra Tips- og Lottomidler til Friluftslivet til gavn for både livet i landdistrikterne og friluftslivets udøvere.

Skovbrugets placering i Landdistriktspolitikken

Friluftsrådet vil opfordre til, at der gennemgående i landdistriktsprogrammet vurderes, hvornår der er tale om skovbrug, jordbrug eller landbrug. Der synes således ikke at være fuld klarhed i eksempelvis den gennemførte SWOT-analyse af, hvornår der er tale om primærproducenter omfattende både skovbrugere og landbrugere (jordbrugere) eller hvornår der udelukkende er tale om de fødevarereproducerende jordbrugere.

Modulation

Modulation mellem den direkte støtte og landdistriktsmidlerne er ikke fastsat i forslaget til landdistriktsprogram, men skal forhandles efter en vedtagelse af et landdistriktsprogram. Friluftsrådet ønsker i den sammenhæng at udtrykke håb om, at de kommende politiske forhandlinger vil føre til en størst mulig overførsel fra søjle 1 (direkte støtte) til søjle 2 (Landdistriktsmidler). Friluftsrådet finder det afgørende, at der sikres størst mulig modulation snarest og senest i 2016. En modulation vil give mulighed for at udvide initiativer og ordningerne, der falder under landdistriktsmidlerne, som understøtter i væsentlig grad natur, miljø og friluftsmål.

Reelle forbedringer ved grønne krav

Det er glædeligt, at der er intentioner om at stille flere grønne krav til landbrugserhvervet. Der er således krav om artssammensætning på produktionsarealerne og til grønne tiltag. Men Friluftsrådet finder dog, at ambitionsniveauet er alt for lavt og kun i meget begrænset omfang vil få betydning for miljø, biodiversitet eller natur.

Et eksempel på et alt for uambitiøst mål er kravet om flere typer afgrøder på omdriftsarealerne, der skal sikre en større biodiversitet på produktionsarealerne. Hensigten er såmænd fin nok, men når reglerne kan opfyldes, hvis en landmand har 75 % vinterbyg, 20 % vårbyg og 5 % hvede, er det ikke opnået de store biodiversitetsmæssige gevinster.

Ligeledes er ambitionsniveauet ved krav om grønne arealer/tiltag på landbrugsjord sat alt for lavt. Disse krav kan en landmand opfylde via efterafgrøder, randzoner og læhegn. I praksis vil det formentlig betyde, at langt de fleste landmænd ikke behøver ændre praksis for at opnå støtte.

Friluftsrådet er på den baggrund kritisk hvad angår virkningen af de grønne tiltag, som landdistriktsprogrammet betyder at være garant for. Det formodes, at størstedelen af de krav, der stilles til landbrugsproducenter for at opnå direkte støtte, allerede vil være opfyldt i dag (via krav i anden lovgivning), og at kravene derfor ingen reel miljø- og naturmæssig betydning vil få.

Ikke-produktionsfremmende investeringer for natur eller miljø - Artikel 18

Den del af landdistriktsprogrammets ordninger, der støtter "ikke produktionsfremmende investeringer", giver et væsentligt bidrag til natur og landskabsoplevelsen i det åbne land. Ordninger, der tjener både miljø- og naturformål, eksempelvis "Etablering af minivådområder" og "Natur- og miljøprojekter, herunder landskabs- og biotopforbedrende beplantninger", tjener ofte også som grundlag for rekreative oplevelse. Derfor støtter Friluftsrådet i særdeleshed denne ordning. Friluftsrådet vil i denne forbindelse pege på, at det er afgørende, at landdistriktsprogrammets bestemmelser ikke opstilles så stramt, at det reelt forhindres, at der når de konkrete ordninger skal udformes, ikke kan sikres, at der kan opnås symbiose med andre tilgrænsende samfundsformål, herunder mulighederne for at forbedre natur- og friluftoplevelser i landbrugslandet. Fra tidligere landdistriktsordninger kan eksempelvis nævnes den indbyggede mulighed, der på et tidspunkt lå i at opnå forhøjet økonomisk støtte til etablering af læhegn, såfremt støttemodtageren tillod offentlighedens færdsel langs læhegnet på en tampesti.

Skovrejsning – under fokusområde 4A & 5 E – Artikel 23, 26 og 35

Friluftsrådet er tilfreds med, at tilskudsmuligheden til etablering af skov, samt diverse natur- og miljøordninger stort set bibeholdes fra sidste planperiode.

Friluftsrådet er tilfreds med, at ordningerne i høj grad sigter mod at opnå flere gevinster. Skove er et af de landskabselementer med flest funktioner og det er derfor oplagt, at ordningerne i Artikel 23, 26 og 35 understøtter denne udvikling.

Fra Friluftsrådets side kunne det ønskes, at der i højere grad blev lagt vægt på at udvikle skovenes rekreative potentiale. Det er kun nævnt i Artikel 23, at der gives tilskud under lempelige forudsætninger til områder beliggende i en nationalpark og hvor der samtidig etableres parkering, stier og gives adgang for offentligheden som i offentlige skove, samt til bynære skove. Disse undtagelser kan tolkes positivt i relation til at fremme skovens rekreative potentiale, men det er Friluftsrådets overbevisning, at der på tilsvarende vis vil kunne gøres flere aktive tiltag med landdistriktsmidlerne i andre artikler.

Det er endvidere positivt, at mulighederne for tilskud udvides til skove, der anlægges med henblik på at kunne tåle oversvømmelser (klimatilpasning). Også i denne sammenhæng burde det overvejes at give

mulighed for højere tilskudssats ved sikring af offentlighedens adgang til de omhandlende projektområder.

I relation til klimatilpasning bør det påpeges, at de træarter, der godkendes i ordningerne, skal kunne tåle de klimaforandringer, der må påregnes i et 100-årigt perspektiv. Dette skal sikre robuste skove, der kan klare et forandret temperatur- og nedbørsregime.

Med ordningen under Artikel 35, hvor der ydes tilskud til miljø- og klimavenligt skovbrug og skovbevarelse, er der gode muligheder for genopretning, bevarelse og forbedring af biodiversitet i skove. Friluftsrådet bakker op om formål og indhold i denne ordning, hvor skove med stor naturværdi, herunder Natura-2000 områder, kan tilgodeses.

Randzoner – Artikel 31

Med ordningen under Artikel 31 gives der arealtilskud til de obligatoriske randzoner. Friluftsrådet ser gerne, at lodsejere kunne få mulighed for at opnå ekstra støtte, hvis der gøres en ekstra indsats for offentlighedens adgangsmulighed, eksempelvis etablering af spang eller mindre broer over vandløb eller lignende. Ordningen kunne eventuelt indarbejdes under Artikel 18.

Klimainsats – under fokusområde 4B – Artikel 18 og 35

Det er positivt, at der med det nye landdistriktsprogram lægges op til flere muligheder for støtteordninger til at imødegå klimaudfordringerne. Hvis regeringens reduktionsmål for drivhusgasser i 2020, skal opfyldes, vil produktionsjorden skulle bringes i spil. Dette er ikke omkostningsfrit, hvorfor det er oplagt at tilrette ordninger til sådanne formål. Friluftsrådet kunne ønske, at kombinere klimainsatsen og klimatilpasningsprojekter, med mere natur og rekreative elementer.

Det er Friluftsrådet håb, at offentlighedens mulighed for adgang til det åbne land vil blive forbedret, når omdriftsarealer ekstensiveres til klimatilpasningsformål, da arealerne får mulighed for at udvikle sig til udyrkede arealer.

Jordfordeling som instrument

Jordfordeling kan være et helt afgørende værktøj for at gennemføre den stærkt nødvendige omfordeling af byrder og gevinster for landbruget, som vil være en naturlig følge af Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger. Det kan derfor undre, at jordfordeling ikke er tænkt ind som et virkemiddel under fokusområde 2. Dette bør således også ses i sammenhæng med jordfordeling som virkemiddel under prioritet 4 og 5. For at jordfordeling skal kunne fungere omkostningseffektivt, finder Friluftsrådet det vigtigt, at man i Landdistriktsprogrammet ikke udelukker sig fra at kunne bruge instrumentet over for jordejere, som ikke ønsker at deltage frivilligt og blokerer ellers oplagte projekter. Erfaringerne fra vådområdeprojekterne viser det uheldige i ikke at have en mulighed for at bruge jordfordelingsinstrumentet også over for lodsejere, som blokerer samfundsmæssigt fornuftige projekter. Der bør derfor enten direkte gennem Landdistriktsprogrammet eller gennem en parallel national lovgivning gives mulighed for at kunne anvende tvangsforanstaltninger som eksempelvis ekspropriation. Friluftsrådet finder det således uheldigt, at støtteordningerne ikke kan bruges i kombination med ekspropriationer i det omfang, der etableres fællesprojekter på større arealer, hvor flere eller en enkelt lodsejer ikke ønsker at indgå frivilligt, og hvor det offentlige beslutter sig for ekspropriation.

Friluftsrådet kunne som eksempler efterlyse overvejelser omkring jordfordelingsinstrumentet i forbindelse med følgende :

- Side 78, fokusområde 2A: Her savnes Artikel 18: Jordfordeling og statslig opkøb af projektjord, der kan sikre bedrifterne bedre arrondering.

- Side 79, fokusområde 4A: Her savnes Artikel 18: Jordfordeling og statslig opkøb af projektjord til at sikre etableringen af sammenhængende naturområder.
- Side 81, fokusområde 4C: Her savnes Artikel 18: Jordfordeling og statsligt opkøb af projektjord, som middel til permanent ekstensivering af landbrug i risiko-/prioritetsområder.
- Side 83, fokusområde 5E: Her savnes Artikel 18: Jordfordeling og statsligt opkøb af projektjord til at sikre permanent ekstensivering af organogene jorder.

Afsluttende bemærkninger

Friluftsrådet finder det vigtigt afslutningsvis at pege på, at der i forbindelse med 2016-revisionen af programmet nødvendigvis i stort omfang må tages højde for de anbefalinger, som er fremkommet fra Natur- og Landbrugskommissionen og de initiativer, som vil være et resultat af de kommende reviderede vand- og naturplaner. Det er således i denne forbindelse vigtigt, at landdistriktsprogrammet giver plads til tværgående indsatser og virkemidler, som har et bredt sigte. Det vil også være af stor betydning, at der åbnes op for, at støtteordningerne kan operere med engangserstatninger.

Med venlig hilsen

Anker Madsen
Leder af Politisk Afdeling